

ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР В АВІАІНДУСТРІЇ ЗА МОДЕЛЮ ДЖЕЙМСА РІЗОНА

Людині властиво помилятися, оскільки на відмінну від машин, у процесі виконання професійних завдань на неї впливають дуже багато факторів. Тим не менше тільки людина здатна прийняти потрібне рішення в нестандартній ситуації, а робота авіадиспетчера потребує саме таких вмінь. Саме тому ми не можемо повністю замінити авіадиспетчерів на роботів.

Професор Джеймс Різон у своїй книзі «Людські помилки» дає таке визначення: «Помилку можна визначити як загальний термін, який включає в себе всі ті випадки, коли запланована послідовність розумової чи фізичної діяльності не досягає наміченої цілі і коли зрив планів неможливо зв'язати з втручанням випадковості» [2, с.4].

Очевидно, що обслуговування повітряного руху, а саме робота авіадиспетчера, залежить від компетентності людей що там працюють. У науковій літературі описано багато авіакатастроф, які були результатом не надійного технічного чинника, за багато років, цей чинник звели до мінімуму, а саме – 15%. Разом з тим, в статистиці ми можемо побачити також присутність організаційного чинника, – 5%. Однак самий найбільший відсоток, на даний момент, має людський фактор, і складає – 80%.

Аналіз варіантів людських помилок показав, що їх можна класифікувати наступним чином: помилки в конструкції (помилки, викликані виробниками та експлуатантами); перемінні та постійні помилки; зворотні та незворотні помилки; промахи, упущення та омани; помилки пов'язані з роботою, заснованою на навичках та знаннях; помилки за моделлю «Швейцарський сир». Джеймса Різона

Перемінні помилки випадкові по своїй природі, їх неможливо передбачити, на відмінну від постійних, тому з ними складніше працювати

Постійні помилки можливо передбачити і таким чином контролювати. Наприклад: методом перехресного контролю, коли двоє людей перевіряють дії один одного. Такий метод можна побачити в кабіні пілотів під час проходження контрольної карти, коли двоє членів екіпажу роблять необхідні процедури перевіряючи один одного.

Але на наш погляд, модель Джеймса Різона «Швейцарського сиру», є дуже сучасною і результативною. За схемою ми можемо побачити, які дії та на яких етапах можуть призвести до події чи катастрофи:

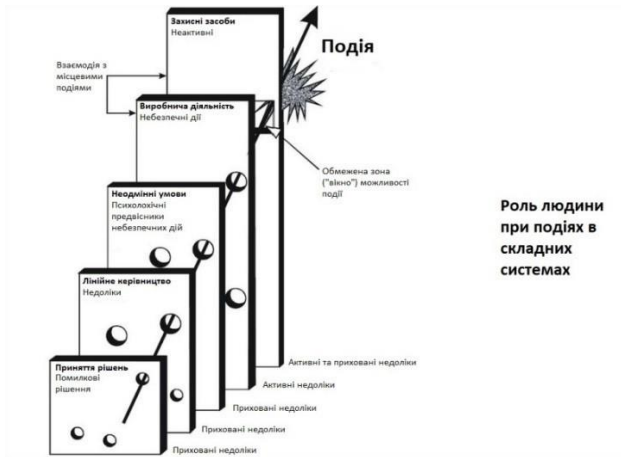

Рис. 1. Модель Джеймса Різона «Швейцарський сир»

Отже, дивлячись на цю схему ми можемо побачити що кожний недолік у всіх пунктах зображений “діркою”. І тільки коли всі недоліки стануть в ряд – це призведе до катастрофи. Саме ця схема допоможе нам, слідством максимального покращення кожного пункту, знизити ризики того, що катастрофа відбудеться.

Список літератури

1. Курлаев Н., Козел В., Сусанин В. Человеческий фактор при техническом обслуживании воздушных судов, 2017 – с.62-67
2. Reason James, 1990 Human Error, – с.2-8

*Науковий керівник: Помиткіна Л.В.,
д-р психол. наук, професор*

